

Nr 119

Av herr Johansson i Trollhättan, om suppleanter för stads-, kommunal- och kyrkofullmäktige.

I allmänhet finns det suppleanter för de ordinarie ledamöterna i kommunala styrelser och nämnder. Däremot saknas suppleanter inom de primärkommunala fullmäktigeinstitutionerna.

Med detta följer betydande olägenheter. På grund av sjukdom, tillfälligt arbete på annan ort, skiftarbete, resor i tjänsten, fullgörandet av förtroendeuppdrag av annat slag och andra omständigheter kan platser vara obesatta. Ibland är detta fallet under lång tid. En ledamot kan vara sjuk ett halvår och även längre. En annan ledamot kan för sin tjänst vistas något halvår i ett främmande land. I båda fallen, som får tjänstgöra som exempel, kan det gälla ledamöter, som är mycket intresserade av de kommunala angelägenheterna och som allmänt betraktas som värdefulla tillgångar för fullmäktigeförsamlingen, varför de inte själva önskar avgå och det även är önskvärt att de står kvar. Funnes det suppleanter, undginge man dessa olägenheter.

I vissa fall kan frånvaron av suppleanter få till konsekvens att fullmäktige fattar ett annat beslut än om alla ledamöter deltagit i sammanträdet. Vid bestämmande av exempelvis kommunalskatten kan fullmäktige dela upp sig efter partilinjer. Genom frånvaro kan ett annat parti än det som har majoritet inom fullmäktigeförsamlingen avgöra skattens storlek. En majoritet kan sålunda omvandlas till en minoritet, och fullmäktige kan fatta beslut, som inte står i överensstämmelse med det valutslag som ligger till grund för sammansättningen. Suppleantinstitutionen framstår som en konsekvens av den demokratiska valordningen. Den har sålunda en mycket stark principiell grund.

Huvudinvändningen mot suppleantsystemet är att ansvars känslan försvagas hos fullmäktige. Frånvaron av suppleanter gör att ledamöter känner sig förpliktade att delta i sammanträden, även när de av privata och andra skäl helst hade velat utebli. Framför allt kan en ledamot frestas att anmäla frånvaro, då han inte vill ta ansvar för beslut. Även om man inte utan vidare kan avvisa dessa invändningar, synes de likväl vara överdrivna. Frånvaron skall godkännas av fullmäktige eller möjligen fullmäktiges ordförande. Men framför allt kommer ett olämpligt utnyttjande av suppleantinstitutionen att framkalla reaktion inom partigruppen och partiorganisationen. Inget tyder heller på att suppleantinstitutionen inom landstinget minskat ansvars känslan.

Man kan vidare invända mot suppleantinstitutionen att suppleanter inte har de kunskaper som erfordras, eftersom de endast vid något tillfälle deltar i fullmäktiges arbete. De som är suppleanter har dock ett intresse att söka sätta sig in i frågorna, och de äger goda möjligheter härtill. De kan kontinuerligt läsa fullmäktiges handlingar och som åhörare övervara sammanträden, då de inte tjänstgör. Ärendena blir i allmänhet föremål för ingående överläggningar i partigrupperna. De kommer dessutom i berett skick till fullmäktige, varför man inte behöver följa frågorna lika kontinuerligt som inom ett beredande organ.

De invändningar som kan göras mot suppleantinstitutionen väger således lättare än de skäl som kan anföras för denna. När kommunallagskommittén i sitt betänkande (SOU 1952: 14) diskuterade fördelarna och nackdelarna av suppleanter för fullmäktige, kom den till det motsatta resultatet. Riksdagen var inte heller beredd att införa institutionen.

Sedan dess har författningsutredningen föreslagit att riksdagsledamöterna skall ha ersättare, och landstingsutredningen har prövat suppleantinstitutionen inom landstingen och funnit den vara ändamålsenlig. Viktigare är emellertid att förutsättningar för institutionen förbättrats genom att kommuner i allt högre grad trycker eller stencilerar handlingar för fullmäktigesammanträden, varför en suppleant lätt kan följa ärendena. Främst har likväi behovet av suppleanter ökat med bl. a. den större rörligheten på arbetsmarknaden, som gör att fullmäktige periodvis arbetar så långt från hemorten att det är svårt att komma dit eller befinner sig på resor i tjänsten eller deltar i utbildning på annan ort. Denna rörlighet kan försvåra rekryteringen av lämpliga personer till fullmäktige, om det inte införes ett ersättersystem.

Tiden synes vara mogen att på nytt pröva frågan om suppleanter för fullmäktige i överensstämmelse med den grundläggande principiella ståndpunkten att ersättare skall inkallas, då en fullmäktigt beviljats ledighet. Vid en sådan prövning bör man undersöka hur man bäst skall kunna förebygga missbruk men också hur suppleant snabbt skall kunna inkallas.

Med hänvisning till ovanstående får jag hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag beträffande införande av suppleantinstitution för stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige och kyrkofullmäktige.

Stockholm den 23 januari 1964

Hilding Johansson

1964

1964

1964

1964